

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput IV. Restitutio vectigalium Conductores, Monopolitas, & Publicanos
stringens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

da justitia constitutis, obtemperare tenentur; & eorum silentium vel mendacium alteri damnum adfert, quod ex caritate & munere, quo fuguntur, debent impedire.

Qui certo scit falsum suum testimonium morti rei aut mutilationi causam non dedisse, sed ex falso aliorum testimonio illum fuisse damnatum, a restituendi onere pro rata sua non esset exemptus: quæ rata a piis prudentibusque viris est stabilienda, qui veras firmasque sequuntur doctrinas, non novas, quæ peccatores ab omni liberare onere nituntur.

Si pro falso reddendo testimonio aliquis pecuniam accepit, hanc debet restituere, sive falsum præstiterit testimonium, sive non præstiterit; si enim illud non præstiterit, jus nullum habet aliquid exigendi; si vero præstiterit, non potest ex iniquitate sua lucrum reportare, licet falsum asserendo alteri obsecutus fuerit, & ipse in aliquod se discrimen conjecerit: hoc siquidem pacto peccatum indirecè venderetur, quod est infra quodcumque pretium; ex alia autem parte cautio nimia esse nulla potest, qua falsa testimonia coerceantur.

C A P U T IV.

Restitutio vectigalium Conductores, Municipales, & Publicanos stringens.

Vectigalium conductores restituere tenentur, si quid ultra taxam exigunt, aut quidquam pro exemptis mercibus. At quoniam ægre admodum

modum aut vix fieri potest, ut restitutio illis fiat, qui damnum sunt passi, idcirco hospitalibus illiusve loci pauperibus facienda est restitutio; nisi conductor illos cognosceret, quos læsit. Pro suis quoque famulis, quos probos eligant oportet, rationem reddere debent, & restitutionem facere, si forte aliquem illi læserunt; nam qui per alium facit, per seipsum facere videtur, debentque ipsi idoneos homines, probosque eligere.

Qui monopolis suis grave mercium dominis damnum afferunt, & lucrum ipsis adimunt, quod ab aliis percepissent, ad restitutionem tenentur. Qui vero damnum aliquod se passos fingunt, quod revera passi non sunt, tenentur restituere, si quid forte damni causa acceperunt.

Publicani, qui insolita populis, & officialibus tributa vel onera proponunt, absque gravi publica necessitate, imo contra antiquos Regni mores, ad restitutionem tenentur; licet quasi hostes regni perniciem detestabilibus hisce inventis moliantur.

Qui a Principibus immania dona exquirunt, & mutuata illis pecuniæ fructus enormes exigunt, restitutioni sunt obnoxii; quia, ut postea de Usura declarabimus, hanc cum a privatis hominibus, tam Regibus exigere est vetitum.

Hi publicani, atque hi mutuatores, nullam consiliorum suorum, aut mutuationum causam afferre possunt, quam Reipublicæ commodum, & Principum necessitatem. At hæc ipsa ratio

vix usurpari ab hujusmodi hominibus revera potest; a subdolis enim istis consiliis & mutuacionibus Reipublicæ perniciæ, & subditorum, Principumque oppressio plerumque oritur, immanis siquidem hisce artibus pecuniæ vis extorquetur, unde coguntur Principes novis oneribus subditos premere, aut principatus vendere, vel quasi decoctores debita non solvere. Alia quoque iniquitas huic immanium fructuum exactiōni inest, videlicet hos fructus ab iis solvi, qui sortem non acceperunt, nempe a populo, & vi extorqueri.

Obscuro interim loco natos homines conspicimus hisce consiliis atque mutuacionibus istis ingentes comparare divitias, magnificas aedes construere, superba suppellectili uti, splendide epulari, regio fere luxu & ambitione vivere. Non tamen illos Confessarii arguunt; sed quedam dumtaxat pia opera illis suggerunt, templi alicujus ædificationem, magnifica & pretiosa altaribus dona, aliasque eleemosynas.

Hoc pacto illis juxta præcipitium conciliatur somnus, & in gremio fovendus anguis porrigitur, ita ut his blanditiis deliniti in suorum atrociorum partem Deum etiam vocare non vereantur. At facilius est hoc malum detestari, quam corrigere; dum illud fovent, aluntque, qui corrigere deberent. *Peccatum rapinæ* (inquit divus Thomas *lib. 5. de Eruditione Princip. c. 6.*) *multum nocet; macula est valde adhærens. Vix enim deletur, vix enim aliquis perfecte restituit, quæ rapuit.*

Qui

Restitutio a Beneficiatis peragenda. 199

Qui publicanis istis & negotiatoribus mutuo dant, usuram pariter committunt, ex qua restituendi obligatio consurgit. Neque illos excusat, quod amittendæ pecuniæ suæ periculum subeant, quia debitores sui cum Principe negotiantur, qui potest, si velit, spe sua illos frustrare; etenim mutuo non darent, si se existimarent pecuniam amissuros. Cautiones omnes adhibent, sæpe pignus, aut fidejussorem postulant. Verum hisce mutuacionibus efficiunt, ut novis populus prematur oneribus; nam si publicanis hæc pecuniæ summa a privatis non suppeditaretur, numquam illi cum Principibus sua negotia tractarent.

CAPUT V.

Restitutio a Beneficiatis peragenda.

Nulla restitutio tam districte a Canonibus præscribitur, nulla a Doctoribus tam perspicue traditur, quam quæ a Beneficiatis est facienda; nulla tamen rarius fit. Ecclesiasticas regulas Beneficiati vel negligunt vel pro libitu interpretantur, & laxiorum Casuistarum opiniones facile sequuntur, qui plura sophismata pro eliminanda restitutione commenti sunt. Sed Jesu Christi judicium non effugient, qui de bonorum Ecclesiæ dissipatione rigidam inibit rationem.

In primis statuendum est, Beneficiatos suorum reddituum non ita esse dominos ut iis velut arbitri utantur (quidquid novi plerique Casuistæ dicant, qui circa id Canonibus & sanctis